

ISTEN SZABAD EGE ALATT

I V A N K A H E R G O L D

Pontosan emlékszem: nemrég töltöttem be a harmincadik évemet, és vasárnap volt. És arra is nagyon jól emlékszem, hogy odahaza azt mondtam az asszonynak: Figyelj, Elica, vasárnap van, és mi ketten úgysem tehetünk semmit, a mesterek úgyis csak holnap jönnek, már ha jönnek egyáltalán.

Mintha összedőlné a világ, ha nem pont Elica meg én s nem pont vasárnap látnánk hozzá a beszakadt tető megjavításához, különben megázunk, mint az ürgék, és denevérek fészkelik be magukat a csillárunkba, ha hozzá nem látunk azonnal, most, vasárnap, mert hétfőre már késő lesz.

Nem, nem, mondta Elica, szó nem lehet róla, ki tudja, mivé fajulhat a dolog, itthon maradunk, és megvárjuk őket.

Kissé furcsállottam, hogy ilyeneket mond. Ránéztem: néhány cseréptörmelékét tartott a kezében, azokat méregette üveges tekintettel, a hangja meg olyan volt, mintha azon tündőzne, mennyi is lehet kétszer kettő.

Még egy kísérletet tettem: Elica, hallgass már rám, Elica, a mesterek úgyis csak holnap jönnek, ha jönnek. És nekem eszemben sincs naphosszat itt ücsörögni ezen a romhalmazon, olyan mesterekre várok, akik úgysem jönnek. Mi ketten meg ugyan mire mennénk. Vagy te talán meg tudod csinálni a tetőt, kérdeztem most már üvöltve, te tán meg tudod csinálni?

Nem, mondta élesen, nem, de minden pillanatban itt lehetnek a mesterek. Azzal gondosan letette a földre a cserépdarabokat, és elkezdte összeillesztgetni őket.

Nem lehetett vele bírni, a fejébe vette, hogy vasárnap ide, vasárnap oda, neki mesterek kellene, hiába győzöttem, hogy nem lesz abból semmi.

Tudomást sem vett róla, hogy bevágtam magam a kocsiba, úgy várta a mestereit. Azt sem hallotta, amikor integetve elköszöntem tőle: Hahó, Elica, hahó!

Felnyitottam a kocsí tetejét és élveztem, milyen egyenletesen, hibátlanul duruzsol a motor. Langyos szél bizsergette a fülem, és fogalmam se volt róla, hová, merre, csak el innen, minél messzebbre.

Egyszer csak ott találtam magam Timošek udvarában.

Ráeszméltem, hol is vagyok valójában, de csak ültem a kormánykerék mellett, és az első, ami eszembe jutott, az volt, vajon él-e még egyáltalán a vén Timošek? Nincs annál kellemetlenebb, mint amikor beállítás valakihez, akit isten tudja, mióta nem láttál, s erre kiderül, hogy már rég a másvilágra költözött. Idegen emberek merednek rád értetlenül, nem fér a fejükbe, mi jogon keresed az illetőt, ha egyszer azt sem tudod, melyik világon keresd.

Utoljára vagy öt évvel azelőtt járhattam nála (előtte, persze, egyetemista koromban gyakrabban is), egy aprócska biológusnő társaságában, aki a természeti csodát jött megismerni: Timošek ugyanis már évtizedek óta nem alszik.

Jómagam igazán semmi csodát nem látok abban, ha valaki nem alszik: sosem is szerettem az afféleket, akik a fél életüket átalusszák. Ami háborút Timošek megélt, ami sebet elszenvedett, nem csoda, hogy nem jön álom a szemére, miért kell ebben cirkuszi mutatványt látni? Az asszonyka mindjárt nekiesett, hogy miért él így egyedül, hogy lehet ezt kibírni, miért nem keres magának valami fehérnépet, aki a gondját viselné, igen, igen, hisz ez így tarthatatlan, ő, akinek ilyen érdemei vannak, aki így magára maradt, miért nem küzd a jogaiért... Ha jól emlékszem, Timošek valami olyasfélét felelt erre, hogy jobból neki ennyi is elég, neki már nincs miért harcolnia. Én már megharcoltam s meg is nyertem minden csatámat minden fronton, mondta... Én ott tébláboltam körülöttük, időnként megpróbáltam közbeszólni, körülbelül annyi eséllyel, mintha szalmaszálból akartam volna torlaszt emelni a zuhatag elé. Timošek megfogta a karom: Mi ketten majd máskor... majd legközelebb elbeszélgetünk.

És ez a legközelebb, ez most van – öt év múltán...

Rossz érzéssel csuktam be magam mögött a kocsí ajtaját: mi lesz, ha meg sem ismer? Semmi, odaadom neki azt a doboz töltött csokoládét, ami itt hever a hátsó ülésen, megkérdem, hogy s mint, aztán ég áldja! Ha viszont bírja még magát az öreg, fölelevenítjük a régi háborús emlékeit, kijelöljük az egykori frontvonalakat délen és északon a piros zászlócskákkal... elbeszélgetünk a legutóbbi háborúról, mely olyannyira lekötötte az érdeklődésemet egyetemista koromban, hogy mindent meg akartam róla tudni, amit csak lehet... Így majdcsak emlékezni fog rám... persze az is lehet, hogy kórházban van... ha él egyáltalán...

Persze, hogy élt. A lugasban üldögélt, és hagymafüzért font. Nyeszlett kutya hasalt a söprű mellett, és csont helyett azon rágódott. Timošek külsejével és tartásával afféle ünneplőbe öltözött juhászra emlékeztetett: hatalmas, napcserzette lábfej, szürkésfekete nadrág, csikos pulóver. Más ruhát, meséli, nem is hordott soha.

Abban a szent pillanatban elvesztettem az időérzékemet, teljesen megfedkeztem az elröppent évekről... Mintha mindig is itt álltam volna ebben a lugasban, igen, tegnap este sem én voltam az, aki azon kesergett Elicával, hogy miért éppen a mi fejünk fölül pusztult el a tető, a jóformán új tető, melynek a dolgok logikája szerint sohasem lett volna szabad beomlania.

Még a részletekre is emlékezett, micsoda memóriája volt a vén salabakternek! Mindjárt a nevemen szólított, azt mondta, alig változtam valamit mióta vagy tíz évnek ezelőtt először itt jártam, valami zöld motorbiciklivel jöttél, mondta, mindenféle papír volt nálad – várjunk csak, persze – a második háborúról, hogy is érdekelhetne téged az első...

Leheveredtem a fűbe, talán el is szundítottam egy kicsit, olyan kellemsen zsolozsmázott a hangja; a vörös hagymafejekről ugyanilyen halk susogással vöröses héjfoslányok hullottak alá. Miközben egykori beszélgetéseinket idézgette (szinte már kellemetlen volt, hisz alig-alig értettem már, miért volt számomra oly fontos valamikor kibogozni, hogy miért háborúznak az emberek, s miért van az, hogy az egyik győz, a másik meg nem), kérdezett valamit... és hozzám ért a kezével. Jéghideg volt. És a tekintete is valahogy szórakozottan futott végig a hagymakupacon, ahogy el-elmélázott valamelyik egykori ifjú és tüzes gondolatomon, mintha százéves (s nekem oly kopottnak tetsző) rőzsafüzér gyöngyszemeit morzsolgatná.

Nem, nem, szégyenkeztem, nem... nyögtem fel, ez nem lehet... hogy tehettem ilyet...

Ő meg csak vihogott, kurta, fiatalos vihogással!

És már ott is volt a katonái között, már ostromolták is a hegyoldalt kézigránáttal a kezükben, már foglalták is el a hevesen tüzelő ellenségtől a pajtát... Erre mondta (és néma hallgatásomra), hogy rendben van, elmúlt, de az ember, igen, igen, az ember nem csupán két lábon járó lény, aki gondolkodik, nevet, és mélységesen tudatában van léte jelentőségének, az ember gyilkol is, bizony, ezt is bele kellene írni azokba a tankönyvekbe!

Hiszen bennük van, szakítottam félbe türelmetlenül.

Akkor jó, mondta, akkor jó.

Elmeséltem neki, inkább csak hogy másra tereljem a szót, ne a háborúról beszéljünk örökké, mit érdekelnek már engem a háborúk, beteltem velük

egy életre, elmeséltem neki, hogy jártunk Elicával: szombat este majdhogynem szó szerint szétrobbant a fejünk fölött a tető. Elkezdtek ropogni a cserépek, egyik a másik után, végül millió darabra hullott az egész. Telefonáltunk a mestereknek, messze kint lakunk, tudja, meséltem, azt ígérték, kijönnek hétfőn, ha tudnak, Elica meg, képzelje, otthon maradt, mert attól fél, hogy mégiscsak megjönnek ma, pedig mondták szépen, hogy nem jönnek.

Szavaimra Timošek elnevette magát, oda se neki, mondta, vannak akik egy egész életet úgy élnek le, hogy nincs tető a fejük felett... Bizony, egy egész életet... Isten szabad ege alatt.

Ismét egyenletes susogás oldalról: A múltkor elfelejtettem neked elmesélni, hová csavarogtak el a birkák.

Miféle birkák, erőltettem az emlékezetem, miféle birkák?

Lelegelték a virágot, nem is mondtam neked. Előbb fönt, az északi részen, aztán a csúcson is... Amikor azt is letarolták, nekikezdték a hegy déli oldalának.

Melyik hegynek? kérdeztem értetlenül.

A miénknek, ahol laktam gyerekkoromban.

Megpróbáltam jólnevelt lenni, s úgy tettem, mintha szundikálnék (összekulcsoltam a kezem a tarkóm alatt, és lehunytam a szemem) nehogy... nos, nehogy megbántsam már azzal is, hogy olyasmi jut illetéktelen fülembe, amit úgy talált ki álmatlan éjszakáin vagy nappalain s most kiszaladt a száján.

Hanem azt azért elmesélem, nevetett föl, onnan, ahol a múltkor abba-hagytuk, amikor egyedül voltál nálam; emlékszel, amikor azt a jó kis birkatúrót ettük... a mi nudistaklubunkat, azt elmesélem... Diákok voltunk, a fene tudja, melyikünknek az ötlete volt, egyszer csak eszünkbe jutott, hogy miért ne járhatnánk mi meztelenül, nyáron, persze. Aztán meztelenül jártunk. Csupa értelmiségi. Tanítók, irodisták, az állatorvos, a rendőrfőnök, a plébános... nem, a plébános nem volt ott. Csináltunk egy nudistaklubot. Mindjárt híre ment mindenfelé.

Aztán hívtak bennünket. Mi ütött belétek, kérdezték, mit akartok ezzel a meztelenkedéssel? Senkinek semmi rosszat, mondtuk, pőrén akarunk járni, mert úgy érezzük jól magunkat, az ég világon senkit sem zavarnánk, még a rendőrfőnök is köztünk van, mit akartok! Fölszaladt a szemöldökük: na, majd adunk annak is, mit képzelsz, a rendőrfőnök, az rendőrfőnök, nem akárki, annak nem lehet csak úgy meztelenül járnia-kelnie a világban. De hisz csak odafönt járkálnánk meztelenül, a hegyekben, mondtuk. Mindegy, mondták, ott sem lehet, ott sem illik. Félték, hogy azontúl min-

denki meztelenül akar majd járni... Erkölcsi tartásunk azért volt, az igen... A rendőrfőnököt nem akartuk kellemetlen helyzetbe hozni, neki nem muszáj csupaszon járnia, ha egyszer az az egyenruha, meg a többi... Azt mondtuk nekik: Adjatok nekünk egy kis területet a hegyekben, azt bekerítjük, igen, igazi határt építünk. A magunk birodalmában meztelenül járkálunk, a határon túl pedig felöltözve. Egye fene, mondták, megadjuk. De a rendőrfőnököt föl kellett áldoznunk, ahhoz váltig ragaszkodtak, az felöltözötten kellett nekik. Így aztán fölmentünk a hegyekbe, és kedvünkre meztelenkedtünk. Jól éreztük magunkat. Több óra járásnyira voltunk a várostól. Jó kis helyet találtunk, ott lesátoroztunk.

Kígyó is volt a környéken, de tudtuk, merre vannak, mi nem mentünk feljük, s ők se mifelénk. Gondtalanul kószáltunk pőrén a fák és bokrok között, még a sziszegésüket sem hallottuk soha...

Ja, igen! Azok odalent megmondták a többinek: Oda föl pedig nem mehettek, mert az a terület a bolond pucéroké. Úgyhogy háborítatlanul éltük a világunkat. A napsütötte oldalon voltunk, a forró sziklákon melengettük a csontjainkat. Erdei növényekkel táplálkoztunk, jóformán alig hoztunk valamit magunkkal a völgyből. Szépek voltunk, semmi pocak, semmi háj.

Egy napon, ahogy ott sütkérezünk a sziklákon, odajön az erdőkerülő. Nem fogod elhinni: ekkora szakálla volt, teljesen be volt növe az ember, esküszöm, mint akit kivert a dudva, a mundérból is kilátszott, egy adta szőröcsombék... Elhagyatott vidék volt, vad vidék... Hé, csupaszok, szólt oda, nem árt, ha tudjátok, ide járnak a medvék is sütkérezni, ha ti nem vagytok itt.

Attól kezdve mindennap hagyunk a sziklán két kis cipót a medvéknek. El is vették. Így éltünk egy darabig békés szomszédságban.

Aztán egy napon gondoltunk egyet, és azt mondtuk: Mi volna, ha meglátogatnánk őket?

Egy reggel el is indultunk. Félni féltünk egy kicsit, nem mondom, láttuk, micsoda megtermett példányok, kilestük őket egy párszor a falombok közt rejtőzködve, amint brummogva marcangolják szét hatalmas karmaikkal az ott hagyott cipóinkat.

Pompás barlangban laktak. A nősténynek még flancos előszobája is volt, a kannak meg csak egyszerű odúja. Az előszobát használták spájznak. Jó nagy volt, és majdhogynem teli málnával. Elvettük a málnájukat, s hagyunk nekik cserébe két cipót, mert kenyeret hoztunk a völgyből eleget, kenyér nélkül oda-fönt sem tud meglenni az ember. Dörmögtek egy kicsit odabent. Hallottuk, hogy ott vannak. Kijönni nem jött egyik se, mert féltünk tőlük, s ezt alighanem sejtették, mármint hogy félünk, viszont a kenyerünket szerették nagyon.

Hát, bizony, így volt ez... Amazok a völgyben megmondták mindenkinek: Fönt a hegyekben, a napos oldalon kerge meztelen népség él, oda ti nem mehettek. Ugyhogy békében hagytak bennünket jó sokáig. Azt meséltem, ugye, amikor elvettük a medvéktől a málnájukat? Szóval éppen lakmározunk szépen a medvék málnájából, egyszer csak vihogást hallunk a fák közül. Nem akartunk hinni a fülünknek: prepás lányok... be voltunk kerítve, egy csomó prepás a sziklák mögött, a bokrok közt... mindenütt... Kilestek bennünket, hogy faljuk a málnát anyaszült meztelenül.

Mit nevettek? kérdeztük tőlük.

Tudod, mit mondtak? Olyanok vagytok, mint az éltető napsugár... Ezt mondták, és elszaladtak.

Napokig tárgyalgattuk aztán, hogyan faltuk a málnát, milyen volt a nevetésük, melyiket milyennek láttuk, ahogy kilesett a bokrok közül, a sziklák mögül...

Hát bizony, így volt ez... Azt mondtam, ugye, hogy erkölcsi tartásunk azért volt... Nem futottunk utánuk, pedig de jó lett volna...

A rendőrfőnök is kijött egyszer... egy reggel, jó korán, még napfelkelte előtt... Matatást hallottunk a sátor mögött, el nem tudtuk képzelni, miféle vad lehet, ismertük mind a járásáról...

Ki vagy? ordítottunk rá, gyere elő a sötétből!

Én vagyok, Iksz Ipszilon rendőrfőnök.

Akkor meg mit lopakodsz, te, istenverte, dühöngtünk.

Török kávéfőztünk, amit ő hozott, mi pucéran, ő felöltözve. Valamilyik szikla mögött alighanem ott kuksolt egy rendőr, figyelte a főnököt, vajon hogyan viselkedik majd köztünk. Mondtuk neki, hogy igazán sajnáljuk, nem akartunk bajt hozni rád, az állásodba is kerülhetett volna, ha rád sütik, hogy erővel meztelenkedni akarsz... gyerekeid vannak, családod... érted, ugye...

Rettenetesen megmatotta a dolog, a legszívesebben leitta volna magát... aztán le is itta... a sárga földig...

Semmi szabadság, semmi szabadság, hajtogatta szinte sírva... Legalább ti levetkőztetnétek, hogy közétek tartozzam... Naphosszat esz a fene az erkélyen, hogy vajon merre lehetek... Mit érdekel engem lopás, rablás, törvényszegés... Öljék halomra egymást, bánom is én, engem hagyjanak ki belőle... Miért nem lehetek én is meztelen? Csak azért, mert rendőr vagyok?

Ne gyerekeskedj, vigasztaltuk, nekünk sem fenéig tejfel, nehogy azt hidd, el sem tudod képzelni, például, mennyire hiányzanak a nők, neked meg ott az a prima feleséged!

Akarjátok, egyszerre sírt és nevetett nyáladzva, akarjátok, hogy felhozzam ide?

Nem, köszönjük szépen, mondtuk, a viláért sem, te annak az asszony-nak maga vagy az éltető napsugár, mit képzelsz, nem, nem, szó sem lehet róla...

Lófasz, mondta, éltető napsugár! Hagyna szépen meztelenül járkálni a világban, a többit majd megbeszélénk sorjában...

Láttuk, hogy hótrészeg, még képes kárt tenni magában...

Figyelj, te, mondtuk neki, nézd csak, ki kukucskál ott a szikla mögöl! És valóban egy csomó rendőrsapka kandikált elő a közeli rejtekből. Ugy lát-szik, többen is elkísérték...

Kész szerencse, hogy észnél voltunk, és a lelkére beszéltünk, hogy ne bomoljon már, lássa be, egyikünknek föl kell áldoznia magát a közös ügyért, hát tehetünk mi róla, hogy épp ő kell nekik felöltözve? Meg aztán, mondtuk, s ez hatott, hát nem megbeszéltük, hogy senki sem jöhet ide utánunk? Megbeszéltük vagy nem beszéltük meg? De, hogyne, mondta. És azok a hekusok ott a sziklák mögött, azok mit keresnek itt a mi portánkon? Hebegett, habogott, behúzza a nyakát... Akkor megszorogattuk rendesen: Te voltál az, te hagytad meg nekik ugye, hogy jöjjenek utánad?! Hát ebben egyeztünk meg? Nem, nem ebben, vallotta be halkán. Azonnal küldd el őket! Te vagy a főnökük, nem? El is kergette őket rögtön, csak úgy ropogott a cserjés a rohanó lépteik nyomán...

De ez még nem minden... Egyszer egy farkasfalkát pillantottunk meg a sziklákról... Valamivel alattunk, az út fölött. Az út túloldalán nyáj legelészett, a kutyák szagot kaptak, és üldözőbe vették a falkát. Szorították őket fölfelé, egyenest nekünk. Láttuk mindjárt, hogy baj lesz, nosza, uzsgyi föl a legközelebbi fára!... Nem, nem támadtak meg bennünket... megtámadni, arról szó nem volt... Hanem amikor már biztonságban tudtuk magunkat a lombok közt, s láttuk, milyen kétségbeesetten menekülnek, hogy szinte alig éri a lábuk a földet... akkor elkezdünk ordítózni, hangosan kiáltoztunk utánuk, pedig akkor már jószerivel el is haladtak alattunk... kicsinyke pontoknak látszóttak csupán lenn az árnyas völgyben...

Mondom, biztonságban tudtuk magunkat, azt hittük, most már mindent lehet, ordítózni, meg mindent...

No, akkor szépen visszajöttek, és elkezdtek körözni a fa alatt. Kora délután volt, gondoltuk, majd megunják, elmennek...

Aztán nem mentek el. Este sem, éjjel sem, másnap sem... napokig ott üvöltöttek a fa tövében, gondolni sem mertünk rá, hogy lejöjünk.

Rásandítottam Timoškera: vajon miért meséli ezt most nekem, és én miért hallgatom, egyáltalán mit keresek én itt... Arca fehér volt és sima, mint egy gyermeké.

Szó nem volt róla, hogy lemerészkedjünk... suttogetta... Éjszakánként

üvöltöttek az éhségtől, és úgy letanyáztak a fa alatt, mintha sosem akarnának elszakadni tőle... Napokig, érted, hosszú napokig... Levélen nem tudsz meglenni, az a kevés harmat nemigen csillapítja a szomjad...

Hol az ördögben vannak most a prepások, mondogattuk, most, amikor még valami hasznukat is láthatnánk... Vagy az erdőkerülőt hogy nem eszi most ide a fene! És a medvéink, hol vannak a medvéink, hogy nem kíváncsiak rá, várja-e őket a két cipó a sziklán...?

És a rendőrfőnök vajon merre kószál ilyenkor? Most látna csak bennünket, egy szál semmiben a fa tetején, odalenn a vicsorgó farkasokkal... Vagy jönne legalább a sok farizeus, aki szerint bűn a meztelenség, jönne s mentene meg bennünket, bolond pucérokat! Vagy mozdulna közelebb a nyáj... birkák, pásztorok, kutyák... Az nem lehet, hogy nem hallanak bennünket, hisz torkunk szakadtából ordítózunk: Segítség, mentsetek meg minket, itt fagyoskodunk ruhátlanul a hideg éjszakákban, segítséééég! Jöjjön már valaki, akárki, szabadítson meg bennünket a farkasoktól! Segítséééég, kiáltoztunk éhünkben és félelmünkben, segítsééééééééég, éhesek vagyunk, és éhen halunk, és leesünk a fáról, és a farkasok megzabálnak bennünket, hogy csontunk sem marad. Segítséééég!... Magunk tehattunk róla, hogy ilyen kutyaszoritóba kerültünk... nyilvánvaló, ki más... Kellott nekünk izgágászkodnunk, azt hinnünk, hogy biztonságban vagyunk, hogy az isten sem bír velünk, nemhogy ezek a százalmas ordások, pláne, hogy ilyen messze vannak már, hogy szinte apró pontocskáknak látszanak csupán.

Nagyon ébren voltam. Timošek annyira beleélte magát a régi históriába, hogy az egykori félelem szinte elfeledtette a korát, a tagjaiban megült gyengeséget... csak a szaga ne lett volna olyan rettenetes... mintha öléből (ahol egyre ott csillogott, susorgott a hagyma) magának a szorongásnak, a rettegensnek a bűze áradt volna... felborzolt szőrű szürke farkashátak, húst szimatoló ronda farkasporfák bűze... üvöltésbe feszült torkoké... dögre éhes, korgó, koldusbendőké... melyek alig várják, hogy megtömjék őket, alkalmasint éppen veled, aki gyengébb vagy náluknál.

Féltem a szemébe nézni. Nem éreztem már a gype melegét alattam, és sokkal szívesebben hallgattam volna most Elicát, hogy nézd, ezer darabra hullott, izzé-porrá tört a tetőnk (és kezében ott a szürke cseréptörmelék cáfolhatatlan bizonyítékként)... bármit, csak ezt ne, könyörgök, ezt a tekintetet ne, nem akarom látni, nem akarok tudni róla, miért mondja ezt el nekem egyáltalán, én csak véletlenül vagyok itt... Mi az ördögöt akar ezzel a régi farkashistóriával, micsoda farkasok, hol, mikor, tudjuk mi nagyon jól, hol vannak a farkasok, az állatkertben, az idegen déli erdőkben, messze északon, a hajdani mesékben, melyekhez nekem rég semmi közöm már...

Úgy feküdtem a fűben, mintha odaszegeztek volna. Fölöttem már-már valószerűtlenül kékllett az ég.

Timošek felől kellemetlen szag áradt, már ha a félelemnek valóban szaga van, s a szónak akkora ereje lehet, hogy megéreztesse veled ezt a szagot... a retteget... Ne mondd el nekem, mit is tettetek valójában, hisz most is olyan vagy, hogy a hideg futkároz a hátamon tőled!

Fonta, fonta a hagymafüzért, lankadatlanul, tempósan, s valahogy gyengéden, aszott, bütykös kezében semmi, de semmi durvaság nem volt, semmi türelmetlenség. Kutyjája némán nyűtte tovább a nyírvesszőseprőt.

Nem mertünk lejönni... mesélte Timošek... a farkasok továbbra is ott ólálkodtak alattunk, nem tudni, ők voltak-e éhesebbek, vagy mi... Igazán nem tudtuk, mitévők legyünk... Lehugyoztuk őket, ordítoztunk, szitkozódunk, elmondtuk őket mindennek, ami eszünkbe jutott, előszedtünk minden fenyegetést, amit benne tudtunk a szavainkban... mindennek elmondtuk őket... Igen, így volt... lihegett... végül is mi emberek voltunk, ők meg farkasok...

Ha Timošek olyan ember, mint a többi, ha világeletében jó alvó, nyilván elmeséli a történet végét is... Így azonban rám emelte pillátlan, fakó szemét... és mindjárt tudta, hányadán állunk... tudta, hogy szavai nyomán már jó ideje ott kalandozom én is ifjúkora virágzó hegyei közt, ahol kezdetben álmotag birkák bégettek, és legelték a virágot... Oda csalt (nem mondom, hogy szántsándékkal), s most úgy járok-kelek köztük, magam is pőrén, akárha a saját hegyeim közt volnék.

Na, elég volt a... a heverészésből, mondta... Gyere!

Segítettem neki bevinni a hagymát a kamrába. Én legalábbis kamrának néztem előbb, míg rá nem jöttem, hogy valójában ez a szobája. Iszonyú rendetlenség mindenütt, azaz talán nem is a rendetlenség a megfelelő kifejezés erre: kiszolgált, értelmüket vesztett dolgok, ki tudja, mikor vághatta őket Timošek sutba, azóta hozzájuk sem nyúlt.

Ennél lehetetlenebb házban soha életemben nem jártam még.

Minden, de minden, ajtó, ablak, kilincs, kosár, palack, fokhagymafüzér, láda, asztal kiszolgált, félredobott holmi volt, nem vagyontárgy, csak ön-maga pusztá képe... A sarokban hatalmas kupacban könyvek, ősrégi kötetek, gót, cirill és latin betűs felirat a gerincükön... és ezek a könyvek valóban olyanok voltak, amilyeneknek látszottak: elnyűttek, sutba vágottak, értelmüket vesztettek. Az óra rég nem járt már, a mellette heverő iránytű azonban rendületlenül mutatta tovább is északot. A vakolat repedésein át

nedves csillogással világított a kő. Penészszagot éreztem, a hagyma csípős illatát, enyhe és szerény öregemberszagot (milyen hamar megtört a szavak varázsa)... és meglehetősen erős vizeletszagot valamelyik láda alól.

Hangosan felsóhajtottam, hát megöregedtél te is, szegény barátom, meg, alaposan!

Nem mentegetőzött, hogy ne haragudj, nem áll rá a kezem, senkim sincs, aki gondoskodna rólam, pénzem sincs... Ez a pénz-dolog különben igaz sem volna, egyszer elmondta, hogy elég szép nyugdíjat kap... igaz, meg is mutatta: egy csomó borítékot szedett elő, olyasfélét, amiben a posta szokta a pénzt küldeni, volt belőlük jócskán, de egyik sem volt felbontva.

Arra gondoltam, megkérdem, vajon itt lapul-e még mindig a sok boríték az asztalfiában, de olyan áhitattal akasztgatta a hagymafüzéreket a kampóra, hogy nem akartam megzavarni... Dermesztő hideg volt a vastag falak közt, pedig igencsak benne jártunk már a nyárban, önkéntelenül is a tűzhely felé siklott a tekintetem: a tányéron vékony pókhálólépel ült... volt ott egy-két serpenyő is, szó szerint ujjnyi por-, hamu- és pókhálórégelt lepte valamennyit.

Mit keresek én itt, ötlött fel bennem ismét a kérdés, rokoni kapcsolat nem fűz hozzá, biológusnő nem vagyok, hogy azon rágódjam, hogy él valaki, akinek évtizedek óta nem jön álom a szemére a háborús borzalmak következtében, a háborúk sem érdekelnék már jó ideje, sem az első, sem a második... És ott láttam magam előtt Elica piciny kezét, mely oly vadul markolja a cserépdarabkát, hogy kifutott a vér az ujjperceiből...

Majd ha legközelebb eljössz, elmesélem, hogyan szabadultunk meg végül is azoktól az átkozott farkasoktól... Napokig ott őrködtek a fa alatt, s nem hagytak lejönni bennünket, mondta Timoések a szokott keménységgel a hangjában.

Meg sem fordult, amikor elmentem, és a kutya sem mordult felém a lugsból, amikor végigballagtam a köves udvaron.

Othton sötétbe merült ház fogadott. Kizártam az ajtót. A fészünk fölötti nyíláson beragyogtak a koraesti csillagok.

Helló, Elica, köszöntem hangosan, jó estét, Elica.

Jó estét, szólalt meg valamelyik sarokból. Villanyt gyújtottam. Ott ült az ajtófélfá mellett egy puffon. Kezében még mindig ott szorongatta a cserépdarabot.

Na, megjöttek a mesterek? kérdeztem.

Nem, felelte cseppnyi szemrehányás nélkül, de minden percben itt lehetnek.